

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 17: Filozofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovední obory

Bezdomovectví a přežití na ulici aneb Bezdomovci a jejich příběhy

Adam Horký
Jihočeský kraj

České Budějovice 2024

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 17: Filozofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovední obory

Bezdomovectví a přežití na ulici aneb Bezdomovci a jejich příběhy

Homelessness and Survival in the Streets or Homeless People and Their Stories

Autor: Adam Horký

Škola: Česko-anglické gymnázium, Třebízského 1010/9, 370 06 České Budějovice

Kraj: Jihočeský kraj

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Hoffmann

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze předkládané práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o autorském právu, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Českých Budějovicích dne 5. 2. 2024 .....

Adam Horký

Poděkování

Rád bych poděkoval všem lidem, kteří mi pomohli při vypracování mého magnum opus. Speciální poděkování věnuji všem lidem bez domova, kteří mi byli ochotni poskytnout rozhovor bez jakéhokoliv přemlouvání či úplatku. Dále také mojí babičce, která mi poskytla zázemí v centru Českých Budějovic. V neposlední řadě panu Mgr. Danielovi Hoffmannovi. Speciální poděkování bych chtěl věnovat Damiánu Drefkovi, Davidu Čutkovi a Lukáši Ungerovi.

Anotace

Tato práce zkoumá fenomén bezdomovectví v Českých Budějovicích a příběhy lidí, kteří se na ulici této jihočeské metropole ocitli. Teoretická část zaměřuje na nejčastější příčiny bezdomovectví v Čechách a na to, jak se stát stará a pomáhá lidem bez domova. Zkoumá dopady bezdomovectví na člověka jak po materiální, tak i po psychické stránce, a představuje rozsah bezdomovectví jako sociálního problému v České republice. V praktické části jsou realizovány rozhovory s bezdomovci v Českých Budějovicích. Práce popisuje jejich příběhy, každodenní život a případné možnosti zlepšení jejich životní situace.

Klíčová slova

Bezdomovectví, sociální problémy, sociální pomoc, život na ulici, charitativní práce

Annotation

This paper explores the phenomenon of homelessness in České Budějovice (Budweis) and the stories of those who found themselves in the streets of this South Bohemian metropolis. The theoretical part focuses on the most common causes of homelessness in the Czech Republic and the state support system for homeless people. It examines both the material and the psychological impact of homelessness on people, and describes the extent of homelessness as a social problem in the Czech Republic. In the practical part, interviews with homeless people in České Budějovice are conducted. The paper describes their stories, everyday life and possible ways to improve their living conditions.

Key words

Homelessness, social issues, social support, street life, charity work

Obsah

Úvod.....	7
1 Příčiny bezdomovectví	7
2 Dopady bezdomovectví na psychiku člověka	11
3 Pomoc dostupná bezdomovcům v Českých Budějovicích	13
4 Praktická část	14
4.1 Cíle a metodika praktické části práce.....	14
4.2 Shrnutí rozhovorů.....	15
4.2.1 Rozhovor s panem Miroslavem.....	15
4.2.2 Rozhovor s panem Jaroslavem.....	16
4.2.3 Rozhovor s panem Václavem	17
4.2.4 Rozhovor s paní Irenou	18
4.2.5 Návštěva magistrátu města České Budějovice.....	19
4.3 Závěr praktické části	22
Závěr	23
Seznam zdrojů.....	24
Seznam grafů a obrázků.....	26

Úvod

Tato práce se zabývá problémem bezdomovectví v Českých Budějovicích a osudem lidí, kteří se v této náročné sociální situaci ocitli. Lidé bez domova jsou téměř všude, v každé metropoli, větším městě. Jsou to většinou známé postavičky, místní legendy či vyvrhelové. Lidé si je spojují s nedostatky naší společnosti, nebo je berou jako živé příklady toho, jak lidská lenost a nepíle přivedou člověka na scestí a posléze na dno. Když potkají bezdomovce například v hromadné dopravě či jej uvidí, jak vybírá kontejner, představí si člověka, který zanevřel na všechny hodnoty, které jsou nám blízké anebo je závislý na návykových látkách do takové míry, že nepřemýšlí o ničem jiném než jak získat peníze na další dávku. Avšak to nemusí být vždy pravda. Spousta bezdomovců má smutný osud, ze kterého by nikdo z nás nedokázal uniknout.

Ve své práci bych chtěl objasnit, jak to vlastně je s bezdomovci, zjistit jejich životní příběhy, jak se dostali na ulici, jestli se o ně někdo stará, co je na přežívání v betonové džungli nejtěžší a jestli si myslí, že by se dokázali vrátit k normálnímu životu. Toto učiním za pomoci práce v terénu, budu muset prozkoumat místa a konverzovat s lidmi, kterým se každý obyčejný člověk vyhýbá. Můj výzkum v praktické části tak bude stavět na rozhovorech s lidmi bez domova v Českých Budějovicích.

Teoretická část práce se bude zaměřovat na nejčastější příčiny bezdomovectví v Čechách. Též objasní, jaké instituce pomáhají bezdomovcům v Českých Budějovicích. Následně práce přejde do praktické části sestávající se z rozhovorů s bezdomovci v Českých Budějovicích. Bude zkoumat jejich příběhy, každodenní život a případné možnosti zlepšení jejich životní situace. Realizovány budou celkem čtyři rozhovory s lidmi bez domova. Nejdříve jim vysvětlím účel své práce a poté jim budu pokládat otázky z dotazníku. Bezdomovce budu uvádět pod jejich přezdívkami, abych zachoval jejich anonymitu. Ověřována bude hypotéza, že lidé bez domova žijící na ulici v řádu několika let již zcela rezignovali na návrat do většinové populace.

V práci budu čerpat z knih o bezdomovectví v Čechách. Budu se zaměřovat na knihy, které byly psány z pohledu bezdomovce, či knihy, které psaly bezdomovci sami. Například *Homeless Guide* od Tonyho Havlíka a *Bezdomovství – extrémní vyloučení* od Ilji a Vlastimily Hradeckých.

1 Příčiny bezdomovectví

Než začnu popisovat příčiny bezdomovectví, musíme si pojem bezdomovec definovat, definovat bezdomovce je poměrně těžké, protože se nejedná o jednu demografickou

skupinu, bezdomovcem se může stát jakýkoliv občan nebo cizinec, mladý či starý, který podlehne jedné z příčin bezdomovectví níže uvedených. V mojí práci použiji definici, která se používá podle knihy *Homeless Guide*. Je to jedna z mnoho dostupných definic, z vybraných definic je podle mě nejlepší a nejrozumnější. „*U nás se používá termín osoba bez přístřeší nebo osoba v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení*“¹.

Bezdomovectví je fenomén, který může vznikat širokou škálou různých příčin. Tyto příčiny mohou být například sociální, jako ztráta rodiny nýbrž i opory, kterou rodina představuje. S tím je spojeno i zhoršení psychického stavu a závislost na návykových látkách. Bezdomovcem se může stát každý člověk, který se nedokáže sám o sebe postarat. Může se jednat o postižení mentální nebo fyzické, jako je epilepsie, částečná obrna, Parkinsonova choroba atd. Příčiny bezdomovectví jsou také hospodářské, jak píší manželé Hradečtí.²

„*Hospodářské a sociální změny stále zvyšují nejistotu stále většího počtu lidí. Ti nejzranitelnější z nich, lidé vyloučení ze společenského a hospodářského života, mladí lidé, kteří se nedokážou hospodářsky uchytit, dlouhodobě nezaměstnaní, ženy v pozici diskriminovaných, nemocní a invalidé, jsou často zbaveni všech výhod, které by vlastně tyto hospodářské a technologické změny měli přinášet*“³.

Začněme s příkladem ztráty rodiny. Tato příčina může nastat u kohokoliv, avšak je logicky nejvíce nebezpečná pro děti z dětských domovů a opomenuté staré lidi. Lidé, kteří nejsou schopni se postarat sami o sebe, či nemají zkušenosti ani know-how, jak se uplatnit na trhu práce, končí na ulici velice často. Starým lidem, kteří potřebují léky k přežití, je život na ulici většinou osudný. Podlehnutí bezdomovectví může i člověk postižený, který ztratí opatrovníka, opět se jedná o člověka, co se nedokáže, nebo velmi těžko, uplatnit na trhu práce a invalidní důchod není dostatečný na živobytí. Také si nedokáže zažádat o životní minimum, a tak putuje na ulici.

Nejznámější příčinou je závislost, jedná se asi o tu nejstereotypnější. Může to být závislost na alkoholu, tvrdých drogách, ale nemusí se jednat pouze o omamné látky. Gambling je také obrovsky nebezpečný a jeho léčení je stejně těžké jako jiné mentální poruchy podobného typu. Závislost přiměje člověka ke ztrátě všeho majetku a později i sebe sama. Lidé, kteří se dostali na ulici kvůli závislosti, bývají mezi bezdomovci ti nejnebezpečnější. Z knihy *Homeless Guide* jsem se dozvěděl, že i „normální“ bezdomovci se závislým vyhýbají, protože jsou velice nebezpeční kvůli ztrátě jakýchkoliv zábran výsledkem abstinence. Aby ukojili svoji závislost, neváhají porušovat zákon. Kradou, vyhrožují a nebojí se uchýlovat k násilí. Okrádají i ostatní bezdomovce.⁴

---

¹ HAVLÍK, Tony. *Homeless guide: jak přežít na ulici a užít si to*. Brno: BizBooks, 2019, s. 24. ISBN 978-80-265-0885-4.

² HRADECKÁ, Vlastimila a HRADECKÝ, Ilja. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996, s. 33. ISBN 80-902-2920-4.

³ HRADECKÁ, Vlastimila a HRADECKÝ, Ilja. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996, s. 33. ISBN 80-902-2920-4.

⁴ HAVLÍK, Tony. *Homeless guide: jak přežít na ulici a užít si to*. Brno: BizBooks, 2019, s. 4. ISBN 978-80-265-0885-4.

„Nejčastější zjišťovanou příčinou bezdomovectví však bývá ztráta zaměstnání“.⁵ PhDr. Štěchová píše ve svém díle o ztrátě zaměstnání jako o prvním kroku k bezdomovectví. Dále píše, jak lidé často nenadále ztratí svoje pracovní místo bez jakéhokoliv vlastního přičinění, a tím pádem také přijdou o veškeré příjmy. Ztráta pracovního místa podle Štěchové vede k pochybám o vlastních schopnostech a degradaci osobnosti a životního stylu. Takovýto člověk je jen krůček od bezdomovectví, pokud toto trvá delší dobu může skončit na ulici.⁵

Stálý přísun bezdomovců proudí na české ulice z nápravných zařízení. Je to kvůli tomu, že lidé, co žijí dlouhou dobu v nápravném zařízení, nejsou schopni se znovu aklimatizovat do moderní společnosti a nejsou navyklí například pracovat. Neunesou kulturní šok, nemají kam jít, rodiče je nepřijmou, nebo je lidé vůbec nemají, a tak zůstanou na ulici. Často se stává, že se ocitnou zase ve vězení a cyklus se opakuje.

Lidé mohou skončit na ulici jako výsledek mentálního postižení stejně jako u postižení fyzického. Mohou to být mentálně slabí delikventi, oběti zneužití, které se nedokážou znovu spolehnout na společnost. Jejich poruchy jim neumožňují správně a spolehlivě fungovat. Takovýto bezdomovec jsou mnohem náchylnější k závislosti než ostatní kvůli snaze utlumit symptomy mentálních poruch. Tím pádem mají mnohem větší šanci na smrt z předávkování.

Další příčinou, jak se člověk může dostat na ulici, je podle PhDr. Štěchové jakási pýcha. Jedná se o lidi, kteří jsou moc hrdí na to, aby si řekli o pomoc ať od svých blízkých, nebo přátel, ale i sociálních pracovníků. Zdá se jim lepší jít na ulici a živořit než prosit.⁵

Zajímavé je, že v příčinách bezdomovectví je velký rozdíl mezi ženami a muži. Muži se nejčastěji dostanou na ulici většinou z příčin jako je ztráta bytu potažmo pracovního místa spojená se závislostí na návykových látkách, avšak u žen je to většinou problém sociálního typu jako například domácí násilí.⁶

Žena je například obětí domácího násilí, a tak bez jakékoliv průpravy uteče, po zbrklém útěku zůstane na ulici. Je okradena, protože osamocená spící žena v noci na ulici je snadnou obětí, a tak přijde o všechny peníze a průkazy totožnosti. Aby přežila, uchyluje se k prostituci. Má deprese, a tak se stane těžce závislou na drogách. O šanci vrátit se do společnosti přijde. Rodina se k ní nehlásí. Po pár letech zjistí že má zhoubnou pohlavní nemoc, a tak spáchá sebevraždu.

---

⁵ ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Bezdomovci a vybrané sociálně patologické jevy*. Online. Ministerstvo vnitra ČR. 2009, s. 3. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/stechova-bezdomovci-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-12].

⁶ JANEBOVÁ, Radka. *Bezdomovci: oběti nebo asociálové?* Online. Britské listy. Dostupné z: <http://www.britskelisty.cz/9912/19991217i.html>. [cit. 2024-01-14].

Velice často se stává že bezdomovcem se stane člověk, který nedokáže správně vynacházet s penězi. Často se stává že u bezdomovců se spojí několik příčin dohromady, například gambling spojený se ztrátou pracovního místa.⁷

Jak je výše uvedeno, příčin bezdomovectví je mnoho a často navazuje jedna na druhou. Za nejčastější příčinu bezdomovectví uvádějí osoby bez domova problémy ve vztahu, na druhém místě je ztráta zaměstnání, a na třetím komplikované dětství.⁸

Za účelem zjistit, jak rozsáhlý je problém bezdomovectví v ČR, proběhlo v roce 2019 sčítání lidí bez domova. Podle tohoto sčítání se na jaře roku 2019 v ČR vyskytovalo kolem 21 230 osob bez domova. Do tohoto sčítání se nezapočítávají děti, které podle legislativy musí vždy mít nějaké ubytování.⁹ Můžeme tedy s jistotou tvrdit, že problém bezdomovectví u nás je poměrně rozsáhlý.

Uvedu graf znázorňující příčin bezdomovectví v procentech. Můžeme v něm jasně vidět, jak převládá ztráta opory v rodině, v tomto případě jsou to hlavně problémy ve vztahu. Jsou zde ale také například rodinné neshody nebo úmrtí v rodině.

---

⁷ ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Bezdomovci a vybrané sociálně patologické jevy*. Online. Ministerstvo vnitra ČR. 2009, s. 2. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/stechova-bezdomovci-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-12].

⁸ NEŠPOROVÁ, Olga a HOLPUCH, Petr. *Populace osob bez domova v České republice*. Online. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2020, s. 37. ISBN 978-80-7416-389-0. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Populace+osob+bez+domova+v+%C4%8Cesk%C3%A9+republice+%E2%80%93+Osoby+p%C5%99esp%C3%A1vaj%C3%ADc%C3%AD+venku%2C+v+nocleh%C3%A1rn%C3%A1ch%2C+v+azylov%C3%BDch+domech+a+v+obecn%C3%ADch+ubytovn%C3%A1ch+%28V%C3%9APSV%2C+v.+v.+i.%29.pdf/8e85080f-1db5-da98-f13e-0cec497dd252>. [cit. 2024-02-12].

⁹ NEŠPOROVÁ, Olga a HOLPUCH, Petr. *Populace osob bez domova v České republice*. Online. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2020, s. 15. ISBN 978-80-7416-389-0. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Populace+osob+bez+domova+v+%C4%8Cesk%C3%A9+republice+%E2%80%93+Osoby+p%C5%99esp%C3%A1vaj%C3%ADc%C3%AD+venku%2C+v+nocleh%C3%A1rn%C3%A1ch%2C+v+azylov%C3%BDch+domech+a+v+obecn%C3%ADch+ubytovn%C3%A1ch+%28V%C3%9APSV%2C+v.+v.+i.%29.pdf/8e85080f-1db5-da98-f13e-0cec497dd252>. [cit. 2024-02-12].

Graf č. 4.8 Příčiny ztráty stabilního bydlení (v%)

Odpovědi na otázku Q33: Co způsobilo, že jste poprvé ztratil(a) stabilní bydlení?
Zdroj: Osoby bez domova 2019, vážená data, N = 1 012

Obrázek 1 - Příčiny ztráty stabilního bydlení¹⁰

2 Dopady bezdomovectví na psychiku člověka

Život na ulici, stejně jako jakékoliv jiné trauma, má veliký a vysoce negativní, dopad na psychiku člověka. Čím déle je člověk na ulici, tím se symptomy zhoršují. „*Ubohé a slabé, chatrné a oslabené – to je všeobecná charakteristika tělesného a mentálního zdraví bezdomovců.*“¹¹

Toto tvrzení mi potvrdila i vedoucí OSV (odbor sociálních věcí) Magistrátu města České Budějovice. Popsala mi, jak se skupina bezdomovců usadila v opuštěné budově na Rudolfovské ulici. Při první kontrole se vše zdálo poměrně čisté a uklizené, ale jak šel čas, úroveň příbytku se pomalu zhoršovala. Po několika měsících se dům proměnil na smetiště, lidé neměli ani na to, aby konali potřebu do jednoho rohu. Leželi na hromadách odpadků a vlastních exkrementů. Jak sama okomentovala: „*Horší než zvířata*“.

Zhoršení duševního stavu může být spojováno i se závislostí. Jak jsem již výše uvedl, mnoho bezdomovců je závislých na omamných látkách. Když si člověk bez domova kvůli špatné finanční situaci nemůže dovolit například alkohol, ztrácí morální zábrany.⁴

Hlavní dopady bezdomovectví na psychiku člověka není těžké si představit, avšak je důležité si uvědomit, že tito lidé mají výrazně vyšší náchylnost k negativním emočním stavům, podrážděnosti a depresím. S časem také výrazně klesá jejich schopnost se

¹⁰ NEŠPOROVÁ, Olga a HOLPUCH, Petr. *Populace osob bez domova v České republice*. Online. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2020, s. 38. ISBN 978-80-7416-389-0. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Populace+osob+bez+domova+v+%C4%8Cesk%C3%A9+republice+%E2%80%93+Osoby+p%C5%99esp%C3%A1vaj%C3%ADc%C3%AD+venku%2C+v+nocleh%C3%A1rn%C3%A1ch%2C+v+azylov%C3%BDch+domech+a+v+obecn%C3%ADch+ubytovn%C3%A1ch+%28V%C3%9APSV%2C+v.+v.+i.%29.pdf/8e85080f-1db5-da98-f13e-0cec497dd252>. [cit. 2024-02-12].

¹¹ HRADECKÁ, Vlastimila a HRADECKÝ, Ilja. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996, s. 49. ISBN 80-902-2920-4.

přizpůsobit požadavkům společnosti, přijmout společenskou odpovědnost za své činy a respektovat základní pravidla. Větší důraz na naplňování pouze svých vlastních potřeb vede k zásadnímu narušení sociálních vztahů a prohlubující se izolaci, kdy se stále více a více uzavírají pouze do komunity bezdomovců.¹²

Pocit osamění, odloučení od většinové populace, nekvalitní spánek a neustále klesající sebeúcta nadále prohlubují příkop mezi lidmi bez domova a zbytkem populace, takže návyky a životní styl bezdomovců se po několika letech stanou tak zažitými, že návrat do běžného života je stále více náročný. Obecně platí, že čím delší dobu člověk tráví na ulici, tím těžší je jeho opětovné zapojení do společnosti. Lidé bez domova ztrácí kontrolu nad svým životem, pěstují si ohrožující životní návyky a podléhají pocitu naprosté rezignace.¹³ Toto tvrzení jsem potvrdil v praktické části.

---

¹² VÁGNEROVÁ, Marie; MAREK, Jakub a CSÉMY, Ladislav. *Homelessness among older adults in Prague: causes, contexts and prospects*. Prague: Charles University, Karolinum Press, 2020, s. 12-13. ISBN 978-802-4645-254.

¹³ VÁGNEROVÁ, Marie; MAREK, Jakub a CSÉMY, Ladislav. *Homelessness among older adults in Prague: causes, contexts and prospects*. Prague: Charles University, Karolinum Press, 2020, s. 12-13. ISBN 978-802-4645-254.

3 Pomoc dostupná bezdomovcům v Českých Budějovicích

V Českých Budějovicích, jako v každém větším městě, je několik organizací, které se starají o lidi bez domova. Jedná se hlavně o charity a azylové domy, avšak je zde například i potravinová banka.

V Českých Budějovicích funguje několik azylových domů. Nejvíce zmiňovaný z nich je Dům svatého Pavla v Riegrově ulici¹⁴. Tento dům poskytuje přechodné ubytování pro muže starší 18 let, jedna noc stojí 150 korun českých.¹⁴

Potravinová banka je další podstatný institut, protože zachraňuje potraviny, které by jinak šly do kontejneru, a rozděljuje je lidem co je potřebují.¹⁵ Při své návštěvě magistrátu jsem se dozvěděl, že potravinová banka je sice velice přínosná, ale má také nežádoucí vedlejší účinek. Tímto účinkem je, že lidé bez domova ztrácejí motivaci hledat si zaměstnání, protože před otevřením potravinové banky je k tomu nutil hlad. Nyní mají co jíst, spí, kde je to možné a veškeré peníze, které obdrží, utrácejí za alkohol nebo drogy.

Další instituce je Centrum Prevent České Budějovice, centrum zaměřující se na návrat drogově závislých do společnosti.¹⁶ Největším hráčem je však Charita České Budějovice. Jedná se o neziskovou organizaci založenou na křesťanské etice a spravuje například Dům svatého Pavla.¹⁷

Největší podíl na pomoci v Českých Budějovicích má Magistrát města české Budějovice, konkrétně Odbor sociálních věcí. Pomáhají hlavně tím, že poskytují rady a motivují sociálně slabé. Odkazují je na instituce, na které se má daná osoba obrátit, ale hlavně vyřizují legální záležitosti za danou osobu. Například zařizují živnostenské listy či občanky. Spolupracují s nemocnicí a s městskou policií.¹⁸

---

¹⁴ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Dům sv. Pavla – Azylový dům pro muže*. Online. Charita České Budějovice. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/jak-pomahame/centrum-pro-osoby-bez-domova-dum-sv-pavla/dum-sv-pavla-azylovy-dum-pro-muze/>. [cit. 2024-02-12].

¹⁵ POTRAVINOVÁ BANKA JIHOČESKÉHO KRAJE. *O nás*. Online. Potravinová banka Jihočeského kraje. Dostupné z: <https://www.pbjk.cz/o-nas>. [cit. 2024-02-12].

¹⁶ PREVENT. *Kontaktní centrum Prevent v Českých Budějovicích*. Online. Prevent. Dostupné z: <https://www.prevent99.cz/kccb/>. [cit. 2024-02-12].

¹⁷ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Kdo jsme*. Online. Charita České Budějovice. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/kdo-jsme/>. [cit. 2024-02-12].

¹⁸ ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Odbor sociálních věcí*. Online. České Budějovice. Dostupné z: <https://www.cbudejovice.cz/osv>. [cit. 2024-02-12].

4 Praktická část

4.1 Cíle a metodika praktické části práce.

Moje praktická část bude spočívat ve strukturovaných rozhovorech se čtyřmi lidmi bez domova, kteří žijí v Českých Budějovicích. Započnu monitoring nejznámějších míst, kde se bezdomovci vyskytují, ale neopomenu ani veřejná místa. Výzkum se bude odehrávat zejména v těchto lokalitách:

- Lannova třída
- Sokolský ostrov
- Park Na Sadech
- Otakarova ulice kolem azylového domu
- Park Stromovka

Kromě rozhovorů budu mapovat výše uvedená místa a popíši, co jsem zjistil. Cílem praktické části je na základě již zpracované teorie zjistit životní příběhy bezdomovců v Českých Budějovicích, popsat příčiny jejich situace, jejich životní podmínky a formy pomoci od státu, města, neziskových organizací i veřejnosti. Zjevným úskalím těchto rozhovorů je nemožnost ověřit pravdivost odpovědí, a to zejména v souvislosti s příčinami toho, proč respondenti skončili na ulici. Především pak praktická část práce ověřuje hypotézu, že lidé bez domova již ztratili naději na návrat do běžné populace.

Před započítím terénního výzkumu představím otázky, které budu bezdomovcům pokládat:

Otázka 1: Mohl/a byste mi povědět něco o bezdomovectví? Znáte nějaké bezdomovce?

Otázka 2: Jste vy na ulici?

Otázka 3: Jak jste se na ni dostal/a?

Otázka 4: Je tu nějaká organizace, která se o Vás stará?

Otázka 5: Kde přespáváte?

Otázka 6: Co jíte?

Otázka 7: Dávají Vám lidé peníze, když o ně požádáte?

Otázka 8: Pokoušel jste se někdy navrátit do společnosti? Do zaměstnání?

Otázka 9: Vyděláváte nějak peníze?

Otázka 10: Chtěl byste se někdy navrátit k normálnímu životu? Každodenní rutině?

4.2 Shrnutí rozhovorů

4.2.1 Rozhovor s panem Miroslavem

Pana Miroslava jsem zastihl na lavičce u fontánky na Lannově třídě. Že se jedná o člověka bez domova jsem poznal podle jeho oblečení a batohu. Po představení jsem zjistil, že tento 63letý muž prodělal zákrok na odstranění hrtanu a usoudil jsem, že nebude schopen mi odpovídat. K mému překvapení jsem od něj však obdržel rozsáhlé a souvislé odpovědi.

Pan Miroslav je podle svých slov bezdomovcem již 30 let. Dříve pracoval jako truhlář, ale v krátkém časovém sledu zemřela žena a prodělal onkologické onemocnění, v jehož následku přišel o nohu a hrtan. Nemohl proto dále pracovat a jeho děti se odstěhovaly do Kanady a Spojeného Království. Když nebyl nikdo, kdo by se o něj postaral, dostal se na ulici.

Na otázku, jestli se někdo stará o místní bezdomovce, mi odpověděl, že dostává teplou polévku a oblečení od neziskové organizace a může se dojít vykoupat do místního azylového domu. Slyšel jsem však víc negativ než pozitiv, a to hlavně na magistrát Českých Budějovic. Magistrát prý bezdomovcům jako je pan Miroslav vůbec nepomáhá. Azylový dům je prý vždy plný kvůli Ukrajincům, a navíc abyste mohli využít jeho služeb musíte být jednak střízliví, a také musíte zaplatit poplatek 50 korun českých. Také není přístupný pro pohybově postižené, takže pan Miroslav jej jen stěží využívá.

Když se nedostane do azylového domu, přespává pan Miroslav hlavně v rozsáhlém křovisku mezi Kostelem svaté Rodiny a parkovištěm na Senovážném náměstí. Po skončení rozhovoru jsem se vydal na dané místo foto dokumentovat. Dozvěděl jsem se, že ve křoví přespává někdy až 10 bezdomovců najednou. Průzkum místa tuto informaci potvrzuje, v každém z keřů jsou stopy po aktivitě.

Podle pan Miroslava jsou jeho hlavním zdrojem jídla polévky, které dostává na příděl od neziskových organizací. Dále také mu lidé často dávají jídlo a když dostane nějaké peníze, koupí si v uzenářství řízek. Lidé mu prý dokonce dávají peníze, i když o ně nežebrá. O tomto jsem se přesvědčil druhý den po rozhovoru, když jsem pana Miroslava potkal na stejném místě. Viděl jsem, jak za ním chodí lidé a dávají mu drobné.

Otázka, jestli se někdy pokoušel vrátit do zaměstnání, byla poměrně jasná, protože během našeho rozhovoru mi bylo mnohokrát vysvětleno, že pan Miroslav by pracovat chtěl, ale nemůže z jasného důvodu. Pan Miroslav tak získává finance z invalidního důchodu a z darů od lidí. K normálnímu životu by se sice vrátit chtěl, ale ztratil veškerou víru, že by to bylo možné. Jak sám říká: „*Musel by se stát zázrak*“.

Pan Miroslav se stal bezdomovcem kvůli nemoci a bez jakékoliv podpory od rodiny i přes podporu našeho sociálního systému skočil na ulici. Vrátit se už nepokusí ani nehodlá, protože podle svých slov nemůže. Jeho ochota mi poskytnou rozhovor i přes svoje postižení mě nadchnula. Po zakončení rozhovoru jej zachvátil kašel. Jako odměnu za odhodlání a spolupráci jsem mu dal pár drobných na jídlo. On sám byl rád, že si s ním někdo promluví a také mě požádal, jestli bych se mohl pokusit vylepšit svou práci života

bezdomovců v Českých Budějovicích. Hlavně dbal na to, abych pověděl světu, jak jim Magistrát města vůbec nepomáhá.

4.2.2 Rozhovor s panem Jaroslavem

Jako na druhého jsem narazil na pana Jaroslava. Po delším pátrání jsem se rozhodl prozkoumat park Na Sadech. Místo, kde jsem já osobně narazil na bezdomovce prakticky pokaždé. Bylo šest hodin večer, a proto tma a zima zhoršovala moje šance. Avšak po půl hodině chůze jsem narazil na osamocenou postavu sedící na lavičce u přechodu pro chodce. Po tázání se představil jako Jaroslav.

Pan Jaroslav je na ulici již 12 let. Na ulici se dostal kvůli finanční krizi, po smrti obou jeho rodičů probíhalo dělení o majetek a on sám nedostal nic. Jak říká: „*Všechno dostala moje sestra a nechala mě na ulici*“. Z toho však vyvstává otázka, proč se pan Jaroslav nezabezpečil sám? Nejspíše existuje nejméně ještě jeden faktor, který mi pan Jaroslav úmyslně či neúmyslně zatajil.

Na otázku o organizacích, které bezdomovcům pomáhají, mi odpověděl, že je tu azylový dům, avšak on jej nevyužívá, protože je vždy plný. Na místo na spaní se čeká fronta, dopadá to proto tak, že na chodníku před azylovým domem spí skupina bezdomovců na kartonech. Který azylový dům má na mysli, nevedl, ale ze směru, kterým mi ukazoval jsem vydedukoval, že se jednalo o Azylový dům svatého Pavla na Riegrově ulici. Když jsem byl ověřit pravdivost tohoto prohlášení žádné bezdomovce spící na chodníku jsem neviděl. O ostatních nadacích nemluvil.

Povídal však o tom, že o bezdomovce je postaráno mnohem lépe v hlavním městě, a že skládá peníze na vlakový lístek. Na otázku, kde spí, mi odpověděl, že se přestal snažit dostávat do azylového domu, a tak spí přímo zde na této lavičce, kde probíhá rozhovor. Toto bylo několikanásobně ztíženo faktem, že byl před dvěma dny okraden o všechny své věci. Mezi těmito věcmi byla a životu důležitá deka. Také mi vyprávěl že od té doby neviděl své dva kamarády bezdomovce. Proto jsem nabyl podezření, že právě tito dva kamarádi byli zloději deky. Spaní na lavičce má mnoho nevýhod, kromě zimy a živlů se kolem 23. hodiny začnou objevovat nebezpečná individua. „*Kolem jedenáctý začínou vylézat fetky*,“ sdělil mi pan Jaroslav. Novou deku prý dostal od „*terénních pracovníků*“, ale ta byla moc malá na přikrytí dospělého člověka.

Pan Jaroslav přežívá z pečiva, které si koupí za příspěvky lidí. Hlavně však dostává zbytky od jakési ženy, která mu je právě na tuto lavičku nosí každý den, ve stejnou dobu. „*Ani si nepamatuji, kdy sem měl naposled něco teplého*“.

Když jsem se zeptal, jestli mu lidé dávají peníze, odpověděl, že ano, ale málo. Každý den prý dostává maximálně 30 korun českých a dostává je hlavně od postarších lidí. „*Mladý mi ještě vynadají běž makat, ale co já můžu dělat rukama*“. Na toto jeho tvrzení jsem mohl snadno namítnout, že například sedět na vrátnici a pracovat na půl úvazku, ale nechtěl jsem ohrozit rozhovor námitkami. Déle také Charita České Budějovice dává bezdomovcům možnost uklízet ulice za stravenky.

Na otázku, jestli by se chtěl vrátit do společnosti, mi Jaroslav nebyl schopen dát souvislou odpověď, ale z jeho vyprávění jsem pochopil že do společnosti by se vrátit chtěl. Dle svých slov se však o sebe nemůže sám postarat, má zablokované kyčle a velice špatně vidí. Do práce by proto nemohl nastoupit. Zdroje příjmů pana Jaroslava jsou hlavně peníze obdržení od lidí. Jestli bere invalidní důchod jsem nezjistil. Mám podezření, že mi to možná zatajil, abych mu dal víc peněz. Pan Jaroslav by se do společnosti vrátit chtěl. A rutinu by prý zvládl.

Na výpovědi pana Jaroslava je mnoho nejasného. Nezvládl se finančně zabezpečit a když nedostal dědictví, skončil na ulici. S nejvyšší pravděpodobností v tom hrálo roli ještě něco, třeba závislost na omamných látkách nebo hazardních hrách. Po skončení rozhovoru jsem mu přispěl na cestu do Prahy, či na novou deku.

Po zpovídání pana Jaroslava se ještě více setmělo. Zaměřil jsem se, proto na místa, kde by mohli bezdomovci nocovat. Také jsem přesunul pátrání do jiné části města. Sledoval jsem trubky teplovodu, které jsou oblíbeným místem pro přenocování bezdomovců. Po hodině sledování trubek jsem u nadchodu nad silnicí zahlédl gejzír páry. U tohoto gejzíru byly jasné známky přítomnosti bezdomovců, plachty, odpadky, zbytky jídla a vychozené cesty. Narazil jsem na ležení bezdomovců.

4.2.3 Rozhovor s panem Václavem

Když jsem přistoupil blíž, zjistil jsem, že kolem teplovodu sedí tři lidé. Přistoupil jsem k tomu nejbližšímu a zeptal jsem se, jestli bych s ním mohl udělat rozhovor. Naštěstí pan Václav byl velice ochotný a rozhovor mi umožnil. Ostatní dva lidé, muž a žena, mi agresivně odmítli rozhovor umožnit. Když jsem viděl stav zorniček muže a nenávistný pohled ženy, rozhodl jsem se dál nenaléhat. Napětí pod nadchodem jsem zmírnil nabídkou cigaret, které všichni s radostí přijali. Po zapnutí diktafonu začal rozhovor.

Panu Václavovi je dvacet osm let. Žije na ulici, ale jak dlouho přesně neřekl. Nemůže to však být dlouhá doba, maximálně půl roku. Minulý rok pana Václava opustila žena, potom šel do výkonu trestu a začal brát tvrdé drogy. Jednoho dne v práci jeho provozní objevila výše zmíněné drogy a on o přišel o místo. Začal užívat ještě více než předtím, dokonce to došlo do takové míry, že se předávkoval. Teď je na ulici. Sice nefetuje tak jako dřív, ale začal hodně pít. Pije tak moc, že den před naším rozhovorem skončil na jednotce intenzivní péče s 5,5 promile.

Pan Václav dochází na odvykací kúru, dále se o něj stará Kontaktní Centrum Prevent České Budějovice. Organizace zaměřená na zařazování drogově závislých zpátky do společnosti. „*Jasně že jsou tady, je tu Káčko.*“

Pan Václav a jeho „spolubydlící“ přespávají právě u teplovodu pod nadchodem. To se však poslední dobou velice ztížilo. Mají problémy s městskou policií, ta je vyhání pod záminkou nepořádku, od v zimních měsících životně důležitého teplovodu. Nemohou se jít ohřát ani do blízkého Kauflandu, tam kvůli agresivním bezdomovcům, kteří se tam také chtějí ohřát, hlídkuje policie.

Pro jídlo si pan Václav chodí do potravinové banky, nebo si jej koupí za získané peníze. Na otázku, jestli mu lidé dávají peníze mi řekl, že on sám chodí „somrovat“. To se mu však před pár dny vymstilo. Když prosil skupinu mladých lidí o peníze na Dlouhé lávce, skupinově jej zmlátili a rozbili mu hlavu o zábradlí. Pravdivost tohoto prohlášení potvrzovala otevřená rána na Václavově obočí.

O návrat k normálnímu životu se aktivně pokouší. Zítra si jde vyzvednout rodný list, a pokusí se znovu uplatnit na trhu práce. „*Začít normálně, už toho bylo dost*“. To, jestli zvládne rutinu, je na něm. Pan Václav si životní krizi ulehčoval tvrdými drogami, a to jej stálo živobytí. Po skončení rozhovoru jsem se rozloučil a zrychleně opustil prostor. Všiml jsem si opět nenávistných pohledů dvou přihlížejících.

Po vystoupení z křoviska jsem se vydal po nadchodu do parku. Park byl liduprázdný. Šťěstí jsem měl až opět u druhého nadchodu nad silnicí. Tam jsem si všiml jakéhosi narychlo postaveného stanu. Z obrácené strany sloupu od cesty bylo jakési ležení. Když jsem přistoupil blíže, viděl jsem, jak se změť hýbá. Někdo byl uvnitř. Po chvíli uvažování jsem k změti přistoupil a promluvil. Z dek se vynořil postarší muž.

4.2.4 Rozhovor s paní Irenou

Po představení jsem začal s otázkami, avšak muž nebyl schopen odpovídat. Nejspíše byl v šoku. Po chvíli se z pod deky ozvalo „co to je za idiota“ a vynořila se postarší žena. Dále potom v rozhovoru pokračovala pouze ona. Zjistil jsem, že se jmenuje Irena a je jí 62 let. Muž, se kterým jsem mluvil je „čobol“, což znamená slangově „muž slovenské národnosti“, jinak jsem o něm nic jiného nezjistil, protože nespolečně pracoval.

Paní Irena je na ulici již 3 roky. Na otázku, jak se na ni dostala, mi odpověděla stručně „*já jsem selhala*“, dále také „*zavřeli mi syny a tak dál*“. Dál mi také pověděla svou ekonomickou situaci, ze které jsem usoudil, že paní Irena si jednoduše nemůže dovolit bydlet v Českých Budějovicích. „*My jsme bydleli, měli jsme 50 tisíc na účtě, pak začala válka na Ukrajině*“. Stejně jako u pana Jaroslava vyvstává otázka, jestli je toto jediná příčina situace paní Ireny.

Paní Irena dle svých slov byla chudá důchodkyně, potom nastala ekonomická krize a ona si nemohla dovolit bydlení. Její syny zavřeli, proto se o ní nikdo nepostaral. Žádné bližší vysvětlení jsem nedostal. Z našeho rozhovoru jsem poznal, že paní Irena se mne chce co nejdříve zbavit, což je pochopitelné, když vezmeme v potaz, že jsem ji nejspíše zbudil.

Na otázku o vypomáhajících organizacích mi odpověděla, že „*je tu spousta organizací, Svatý Petr, Káčko, armáda spásy, to my máme tady, nic nám nechybí*“. Je zvláštní, jak se výpověď paní Ireny a pana Jaroslava liší. Pan Jaroslav mi tvrdil, že České Budějovice jsou velice nehostinné město, ale paní Irena oponuje, že jí nic nechybí?

Na otázku, kde přespává jsem již odpověď odvodil. Paní Irena přespává právě pod tímto nadchodem. V minulosti také přespávala v jakési garáži. To však „nevyšlo“.

Paní Irena peníze na jídlo má. Chodí si jej nakupovat, nebo jej dostává od lidí. Na otázku ohledně získávání financí mi odpověděla, že lidé jí peníze dávají, i když je o to nežádá. Někdy jí nechávají jídlo nebo něco užitečného právě pod tímto podchodem. Toto tvrzení podložila ukázkou deky, kterou obdržela od kolemjdoucích. Dále paní Irena dostává peníze od státu. „*Já mám nutnou nouzi, on má důchod*“. K normálnímu způsobu života se chce vrátit, avšak není jisté, jestli to dokáže.

O návrat k normálnímu životu se již pokoušela. „*Zkoušeli jsme se zvednout, nevyšlo to.*“ Jestli se pokouší i nadále, mi neřekla. Moje teorie je, že čeká, až se synové vrátí z vězení a postarají se o ni. Nepočítá však s možností, že její synové se také nezařadí do společnosti a skončí hned vedle ní.

Paní Irenu zachvátila ekonomická krize, nebyl nikdo, kdo by se o ni postaral, a proto zůstala na ulici. Spí na stejném místě pod mostem. Chodí si pro peníze od státu. A doufá, že se jednou zase začlení do společnosti. Po rozhovoru mi paní Irena popřála hodně štěstí a já se vydal zpátky do centra.

4.2.5 Návštěva magistrátu města České Budějovice

Po skončení svého průzkumu jsem se rozhodl ověřit tvrzení pana Miroslava, a to, že magistrát města České Budějovice lidem bez domova nepomáhá, nebo ne dostatečně. Sjednal jsem si proto schůzku s vedoucí odboru sociálních věcí.

Na schůzce jsem zjistil spoustu užitečných informací a také jsem obdržel unikátní pohled na problém bezdomovectví jako takový. Zjistil jsem například, že v Českých Budějovicích je kolem 100 lidí, kteří potřebují sociální pomoc. Také, že za poslední 3 měsíce si ulice města vyžádaly již pět životů. Většina z nich zemřela na podchlazení, avšak jeden z nich, bezdomovec pod vlivem alkoholu, spadl do Malše u planetária a utonul.

Hlavně jsem se dozvěděl, kde se bezdomovci vyskytují a jak se s nimi pracuje. Paní vedoucí mi popsala svůj sisyfovský úděl, kdy jim na oddělení dorazí člověk bez domova, dokladů a peněz dožadující se živnostenského listu. Oni mu list zařídí, ale úřední poplatek 200 korun českých, které pro tyto osoby hradí stát, už pro jistotu ani těmto osobám nevydávají. Často se totiž stává, že peníze utratí, než si pro list dojdou. Dále jsem se dozvěděl, jaké to je, když všechno za tuto osobu zařídíte a požadujete po ní pouze, aby dorazila druhý den na určené místo. Ona není schopna ani toho, a tak požadavek propadne. Tato osoba se za několik týdnů opět rozhodne, dát si život dohromady, požadavek opětuje a Vám nezbyvá než celý proces opakovat. Většinou se stejným výsledkem. Je to, jak se říká, „začarovaný kruh“.

Těž jsem se dozvěděl, že získat místo pro život v Českých Budějovicích je těžké i pro pracující lidi, natož pro bezdomovce. Chybí totiž byty. Podle slov pracovníků magistrátu města přibývá mladých bezdomovců. Většinou se jedná o děti z dětských domovů a drogově závislé. Zajímavé mi přišlo, že do pomoci o bezdomovce se plete politika. Když se blíží volby, kandidáti se vytahují, jak budou řešit bezdomovectví, dělají se plány, slibuje se. Jakmile je po volbách, na všechno se zapomíná.

Moji hypotézu na magistrátu potvrdili. Skutečně platí, že čím déle je člověk na ulici, tím je menší šance na to, že se do společnosti vrátí.

Obrázek 2 - Rozhovor s panem Miroslavem

Obrázek 3 - Ležení bezdomovců mezi parkovištěm a Kostelem svaté Rodiny na Senovážném náměstí

4.3 Závěr praktické části

Moje hledání bylo úspěšné. Získal jsem mnoho zajímavých informací ohledně života na ulici v Českých Budějovicích a udělal jsem si jasnou představu o jeho úskalích. Pokoušel jsem se zodpovědět otázku, jak se lidé na ulici v Českých Budějovicích vyrovnávají se svojí situací. Jaké události vedli k jejich momentální situaci? Jak se na ulici dostali? Snaží se navrátit k normálnímu životu, nebo tuto snahu už opustili? Jaké organizace se starají o jejich živobytí, jestli tedy nějaké využívají? Tyto, a ještě další otázky mi mí čtyři respondenti byli schopni zodpovědět, jakkoliv pravdivost jejich odpovědí je samozřejmě možné zpochybňovat.

Samotný sběr respondentů probíhal bez větších obtíží. Bezdomovců v Českých Budějovicích jsem objevil mnoho a většina mi vyšla vstříc. Samozřejmě se naskytlo několik nepříjemných situací a překážek, avšak všechny se mi podařilo překonat a na výslednou práci nemají téměř žádný vliv. Cíle této práce jsem naplnil, zjistil jsem odpovědi na více uvedené otázky z několika zdrojů od bezdomovců samotných. Považuji proto tuto práci za úspěch.

Příběhy bezdomovců mi naskytly zajímavý náhled na situaci v Českých Budějovicích. Například pan Miroslav a paní Irena si na svou situaci stěžují jen velmi málo. Pan Václav uznává, že za svoje selhání si může sám. Všichni tři uváděli, že je o ně dobře postaráno. Pan Miroslav uváděl například Charitu České Budějovice a pan Václav potravinovou banku. Paní Irena a pan Václav také uváděli Kontaktní Centrum Prevent.

Na rozdíl od tří předchozích respondentů, pan Jaroslav měl mnoho námitek. Tvrdil mi, že v Českých Budějovicích je o bezdomovce špatně postaráno. Že žije o sýru a tvrdém pečivu, i když mi ostatní bezdomovci říkali o polévce, kterou dostávají. Jeho příběh také není úplně klasický. Dostal se na ulici, protože nedědil? Přespává na lavičce, když ostatní spí vždy v místech, kde jsou skryti před přírodními živly. Musím podotknout, že od doby, kdy jsem s panem Jaroslavem mluvil, jsem kolem oné lavičky v nočních hodinách několikrát prošel. Pan Jaroslav tam nebyl. Poskytnu panu Jaroslavu presumpci nevin, budu předpokládat, že hned druhý den použil našetřené peníze na cestu do Prahy. Mojí práci by mohlo poškodit, kdybych zjistil, že mi úmyslně lhal, abych mu dal víc peněz, ovšem nemůžu tuto možnost vyloučit.

Z příběhů tázaných jsem zjistil, že neexistuje jedna hlavní obecná příčina bezdomovectví. Toto potvrzuje informace, které jsem uvedl v teoretické části. Většinou jde o několik věcí naráz, které Vás dostanou na ulici. Vezměme si například pana Václava, u něj hrálo roli hned několik takovýchto příčin, dokonce jedna vedla k další. Byl ve vězení, přišel o mentální oporu rodiny ve formě přítelkyně, začal brát drogy, a proto přišel o práci. Paní Irena zmínila jen finanční situaci, ale můžeme předpokládat, že byla ještě závislá, protože během rozhovoru zmínila (stejně jako pan Václav) Kontaktní Centrum Prevent. Pan Miroslav se dostal na ulici po prodělání těžké nemoci a opět po ztracení opory v rodině. Pan Jaroslav mi neřekl celou pravdu. Že nic nezdědíte neznamená, že se nemůžete uplatnit na trhu práce a zajistit si živobytí. Jednu věc mají ale všichni společnou, a tou je ztráta

opory v rodině. Je to logické. Pokud máte funkční rodinu, je šance, že skončíte na ulici, mnohonásobně menší.

Jejich šance na návrat do společnosti se různí, největší má nejspíše pan Václav, pokud bude jeho odvykací kúra úspěšná. Je mladý, a pokud vynaloží takové úsilí na trhu práce jako při žebrání, v klidu se uживí. Navíc se o návrat do společnosti aktivně snaží, což je chvalitebné. Nejmenší šanci má naopak pan Miroslav, ten je již za zenitem, a navíc je pohybově postižený. On sám mi tvrdil, že už jenom čeká na smrt, což je dost morbidní. O panu Jaroslavu nemám představu, z jeho vyprávění jsem pouze pochytil, že se nesnaží navrátit do práce, protože nemůže. Paní Irena se snad o návrat do společnosti ještě pokusí, teď můžeme pouze spekulovat, jestli až její syny propustí, se k ní budou hlásit.

Mohu s klidem potvrdit, že moje hypotéza byla potvrzená. Lidé bez domova po několika letech doopravdy vzdávají své úsilí vrátit se do společnosti. Pan Václav je na ulici jen krátkou dobu a navrátit se snaží. Miroslav, Irena a Jaroslav se už o návrat buď nesnaží, nebo je jejich budoucnost nejistá. Naději však již dle svých slov ztratili.

Závěr

Jako cíl své práce jsem si vybral bezdomovectví v Českých Budějovicích. Má práce se zaměřila na nejčastější příčiny bezdomovectví a na instituce, které pomáhají

bezdomovcům v Českých Budějovicích. Moje hypotéza, kterou jsem chtěl ověřit, byla, že lidé dlouhodobě bez domova trpí pocitem rezignace a jejich šance na návrat do společnosti je velice nízká. Mohu s klidem říct, že tato hypotéza se potvrdila. Potvrdil jsem ji u několika zdrojů, jak u bezdomovců samotných, tak na magistrátu města České Budějovice.

Práce je rozdělena do několika kapitol. Teoretická část obsahuje nejčastější příčiny bezdomovectví, dopad bezdomovectví na psychiku člověka a seznam a popis institucí operujících v Českých Budějovicích, které se o bezdomovce starají. Praktická část je mnohem rozsáhlejší, protože nabízí čtyři rozhovory s bezdomovci a jeden se zaměstnanci města, kteří se o problém bezdomovectví starají. V praktické části jsem se vydal v noci do ulic Českých Budějovic se strukturovaným rozhovorem a tázal jsem se lidí bez domova na jejich životní situaci a příběh. Abych mohl dostat i názor i od jiného zdroje, zúčastnil jsem se schůzky se s vedením Odboru sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice. Nakonec jsem své objevy shrnul v závěru praktické části.

Napsat práci pro mě byla velická výzva. Není to kvůli tomu, že bych měl málo zdrojů nebo málo podpory v podobě svého konzultanta. Příčinou je moje vlastní neschopnost a nezkušenost s díly tohoto typu. Největší problém mi dělalo sepsání teoretické části, protože interpretování informací od někoho jiného a citování těchto zdrojů není mou silnou stránkou. I tak věřím, že teoretická část je dostačující a splňuje svou úlohu ve vztahu k části praktické, kterou považuji za velice zdařilou. Před zahájením práce jsem měl obavy, že nebudu schopen své rozhovory uskutečnit, ale nakonec vše dobře dopadlo. Praktická část je rozsáhlá a podle mého názoru i zajímavá.

Pro případné zájemce o navázání na mou práci bych doporučil, ale se zaměřili více na legální stránku dané problematiky. Tu jsem bohužel opomenul z důvodu časových i rozsahových. Dále bych čtenáře chtěl vyzvat k tomu, aby se nebáli k bezdomovcům přiblížit a ptát se jich na jejich životní úděl. Mám s nimi pouze kladné zkušenosti a všichni stáli o to se mnou mluvit.

Seznam zdrojů

ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Odbor sociálních věcí*. Online. České Budějovice. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/osv>. [cit. 2024-02-12].

HAVLÍK, Tony. *Homeless guide: jak přežít na ulici a užít si to*. Brno: BizBooks, 2019. ISBN 978-80-265-0885-4.

HRADECKÁ, Vlastimila a HRADECKÝ, Ilja. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. ISBN 80-902-2920-4.

CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Dům sv. Pavla – Azylový dům pro muže*. Online. Charita České Budějovice. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/jak-pomahame/centrum-pro-osoby-bez-domova-dum-sv-pavla/dum-sv-pavla-azylovny-dum-pro-muze/>. [cit. 2024-02-12].

CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Kdo jsme*. Online. Charita České Budějovice. Dostupné z: <https://cbudejovice.charita.cz/kdo-jsme/>. [cit. 2024-02-12].

JANEBOVÁ, Radka. *Bezdomovci: oběti nebo asociálové?* Online. Britské listy. Dostupné z: <http://www.britskelisty.cz/9912/19991217i.html>. [cit. 2024-01-14].

NEŠPOROVÁ, Olga a HOLPUCH, Petr. *Populace osob bez domova v České republice*. Online. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2020. ISBN 978-80-7416-389-0. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Populace+osob+bez+domova+v+%C4%8Cesk%C3%A9+republice+%E2%80%93+Osoby+p%C5%99esp%C3%A1+vaj%C3%ADc%C3%AD+venku%2C+v+nocleh%C3%A1rn%C3%A1ch%2C+v+azylov%C3%BDch+domech+a+v+obecn%C3%ADch+ubytovn%C3%A1ch+%28V%C3%9APSV%2C+v.+v.+i.%29.pdf/8e85080f-1db5-da98-f13e-0cec497dd252>. [cit. 2024-02-12].

POTRAVINOVÁ BANKA JIHOČESKÉHO KRAJE. *O nás*. Online. Potravinová banka Jihočeského kraje. Dostupné z: <https://www.pbjk.cz/o-nas>. [cit. 2024-02-12].

PREVENT. *Kontaktní centrum Prevent v Českých Budějovicích*. Online. Prevent. Dostupné z: <https://www.prevent99.cz/kccb/>. [cit. 2024-02-12].

ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Bezdomovci a vybrané sociálně patologické jevy*. Online. Ministerstvo vnitra ČR. 2009. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/stechova-bezdomovci-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-12].

VÁGNEROVÁ, Marie; MAREK, Jakub a CSÉMY, Ladislav. *Homelessness among older adults in Prague: causes, contexts and prospects*. Prague: Charles University, Karolinum Press, 2020, s. 12-13. ISBN 978-802-4645-254.

Seznam grafů a obrázků

Obrázek 1 - Příčiny ztráty stabilního bydlení	11
Obrázek 2 - Rozhovor s panem Miroslavem	20
Obrázek 3 - Ležení bezdomovců mezi parkovištěm a Kostelem svaté Rodiny na Senovážném náměstí	20